

Зинаида Николова,
медицинска сестра в Клиниката по хирургия на УМБАЛ "Александровска"
и член на УС на РК на БАПЗГ - гр. София:

ТРЯБВА ДА КАЗВАМЕ ПРОБЛЕМИТЕ НА ГЛАС И ДА ТЪРСИМ ЗАЕДНО ТЯХНОТО РЕШЕНИЕ

Зинаида Николова е завършила Института за подготовка на здравни кадри към Медицинска академия (днес Медицински университет - София). 10 години по-късно се явява на приравнителен изпит, за да се изравни професионално спрямо новите изисквания.

Първото ѝ работно място е Детската клиника на УМБАЛ "Александровска", където работи в продължение на 32 години. Сега е пак в същата болница, но в Клиниката по хирургия.

Зина, както на галено ѝ казват приятелите и колегите, като повечето медицински сестри в България работи и на второ работно място - дава дежурства в Университетската болница по ендокринология "Акад. Иван Пенчев".

Обича да посещава курсове за продължаващо обучение, които ѝ дават възможност да научава нови неща в професионален план. Обикновено това са едnodневни курсове, които "вмества" между дежурствата. Въпреки голямата си заетост намира време и за обществена работа - член е на Управителния съвет на Регионална колегия на БАПЗГ - гр. София. Има си и хоби - два пъти седмично посещава салона на столично читалище, където играе народни танци.

Тя е зодия "Лъв". Признава, че е изключително толерантна и търпелива, но настъпят ли я по опашката става "разярения лъв". Казва, че винаги е изразявала мнението си по даден проблем, независимо дали ще ѝ донесе негативи. Според нея проблемите трябва да се обсъждат на висок глас и да се търси тяхното решение, а не да се мърмори и шушука зад гърба.

- Вие неведнъж сте споделяли, че детската Ви мечта е да станете медицинска сестра. Почти всички участници в телевизионни музикални конкурси казват, че от малки мечтаят да станат певци и да бъдат под светлината на прожекторите. Това е разбираемо, защото на всеки, който може да пее, би му било приятно да се занимава с нещо толкова красива като музиката и дори да получава пари и аплодисменти за това. Когато обаче става дума за сестринската професия нещата са много по-сложни. За мен това е една от най-трудните професии, която е свързана с голямо себеотдаване "в сянка", с тежки отговорности, трудни манипулации, умора, рискове, учене през целия живот, полу-

чаване на искрени благодарности, но и срещи с агресивни пациенти и техните близки.

- Въпреки тези неща, които изброихте, аз наистина от съвсем малка мечтаех да стана медицинска сестра. С моята най-добра приятелка в детството обичахме да лекувахме куклите - тя си избираше да бъде лекарка или зъболекарка, а аз неизменно бях медицинска сестра. Интересното е, че после и в живота стана така - тя стана лекар, аз - сестра. Когато завършвах гимназията се двоумях между две професии - детска учителка или детска медицинска сестра. Въпреки обсъждахме тези възможности и майка ми каза: "По-добре е да станеш медицинска сестра, защото

ГОСТ

винаги ще имаш работа - и в мирно и във военно време." Записах се в Института за подготовка на здравни кадри към Медицинска академия и завърших за детска медицинска сестра.

- Има ли във Вашето семейство някой друг с медицинско образование?

- Не, няма нито един с такова образование. Но когато записах да уча професията на медицинската сестра беше много ценена и уважавана от обществото.

- А защо точно с деца избрахте да работите?

- Винаги ми е било много лесно да общувам с децата. Когато дойдат в болницата са като увехнали цветенца и като ги полееш малко - разцъфтяват. Сега работя с възрастни пациенти и подходът ми към тях е почти същият - това са хора над 60-70-години. Забелязвам, че им харесва да получават внимание и разбиране. Някои от тях са много самотни.

- Веднага след дипломирането си сте започнали работа в Александровска болница, та чак досега. Какво си спомняте от началото на Вашата кариера?

- Бях на стаж в Детската клиника на Александровска болница, харесаха ме и ми предложиха да работя там. След като се дипломирах веднага ме назначиха на работа. Бях много горда да работя в най-старата и най-голямата болница в София. Помня, че ми се наложи да поема голяма отговорност, защото много от медицинските сестри използваша, че съм там, и си взеха летните отпуски. Винаги ще помня медицинската сестра Мария Панчева, която ме научи на много неща. Тя заместваше старшата сестра, която беше в отпуск майчинство. Когато ѝ се налагаше за отиде до други отделения ми обясняваше какво трябва да направя и ме оставяше сама. И аз трябваше с всичко да се справя, докато тя се върне.

- Хареса ли Ви това, че Ви гласува такова голямо доверие?

- Да, това определено ми хареса. Аз съм зодия "Лъв" и обичам да се справям сама със задачите. По-късно си дадох сметка, че тя е имала наблюдения над моята работа, за да ми гласува такова доверие.

- И досега ли обичате да се справяте сама със задачите?

- Да, обичам сама да нося отговорността за това, което съм извършила. Това ме е научило да проверявам

по два пъти, а понякога и по три пъти задачите, за да съм сигурна, че съм направила всичко, така както трябва.

- Търпението е важно качество за медицинските професии.

- Така е. Помня, че когато бях дете сестра ми често боледуваше и мама ходеше с нея в болницата. По-късно мама ме посъветва винаги да бъда много внимателна не само с децата, но и с техните майки, защото когато те са притеснени за здравето на децата си са изключително чувствителни и изнервени. Тези думи винаги са били в моето съзнание и винаги съм проявявала разбиране към родителите. Търпението във всеки един момент наистина е много важно. Никой не ни е виновен, че сме избрали тази трудна професия, че понякога сме преуморени, че заплащането ни е малко...

- А пациентите оценяват ли тези усилия?

- Помня, че пътувах с приятели и спряхме да пием кафе на една бензиностанция на 200 километра от София. Жената, която беше на бара ме посочи и каза: "За тази госпожа кафето е от мене". Аз я погледнах, но не успях да се сетя откъде я познавам, тя обаче ми припомни. Каза, че е много благодарна как съм се отнасяла и грижила за детето ѝ, докато се е лекувало в болницата. Нейните думи ме развълнуваха и трогнаха.

- Националният омбудсман Мая Манолова организира наскоро дискусия по проблемите на здравеопазването и там председателят на БАПЗГ Милка Василева отново припомни, че медицинските сестри у нас са два пъти по-малко. Председателят на БЛС д-р Венцислав Грозев се присъедини към нейните думи и изтъкна колко важен партньор в лечебния процес са медицинските сестри и че наистина е важно да има политики, така че те да не заминават за чужбина.

- Да, лекарите разчитат на нас за пациентите. Медицинските сестри са тези, които наблюдават болните, грижат се за тях, следят дали състоянието им се подобрява или влошава и докладват на дежурния лекар. Когато работех в детското отделение имаше малки пациенти с пневмония и следях какъв вид е станала тяхната кашлица и прочие - това много помага на лекарите. Когато съм била в екип с помлади лекари съм предлагала да се направи още някое изследване на даден пациент и те са разчита-

ли на моя опит, съобразявали са се с него. И сега е така - болните в хирургията имат нужда от изследвания и грижи и преди операцията, и след нея. Дори и най-великият хирург да е направил операцията, здравните грижи са от изключително значение за оздравяването на болния. По-голямата част от лекарите ценят високо нашите усилия.

- Според статистиката средната възраст на медицинските сестри у нас е 53 години. Потвърждава ли се това твърдение във Вашето отделение?

- Да, напълно. За жалост, когато дойдат млади стажанти, никой не проявява интерес да остане при нас. От 10 стажанти трима-четирима споделят, че като се дипломират ще работят в частна болница, а останалите - заминават за чужбина или променят професията си. Затова дефицитът на медицинските сестри нараства с ужасяващи темпове не само в лечебните заведения, но и в детските ясли и градини, в училищата. В нашата детска градина работи медицинска сестра на 72 години.

- Управителката на МБАЛ Поморие сподели, че три сестри ще напуснат болницата заради ниските заплати, което ще доведе до закриване на отделениято, в което работят.

- За съжаление този процес на закриване на отделе-

ния заради липса на специалисти по здравни грижи ще продължи и занапред. В момента 60-70% от медицинските сестри работят на място и половина. Ако те решат да работят само на едно място, ще се наложи да бъдат закрити много болници. Сега с това, че сестрите работят на две места, се връзва по някакъв начин графикът на отделенията. При това тези, които са на постоянен трудов договор в дадена структура работят и много допълнителни часове.

- Едно от исканията, залегнали в протестната декларация на БАПЗГ, която бе внесена в отговорните институции на 14 май тази година, е стартова заплатата в размер на три минимални работни заплати за всички специалисти по здравни грижи. Според Вас тази заплата би ли мотивирала младите хора да избират тези професии и да остават да работят в България?

- Да, би ги мотивирала. Защото в момента една млада, новозавършила колежка ако започне работа на щат, ще вземе примерно 680 лева. С удръжките, при липса на трудов стаж, тези пари ще се стопят до петстотин и няколко лева. Как да остане да работи тук? Няма как да остане!

В едно лечебно заведение, в което работя на половин длъжност идва една студентка в специалност "Медицинска сестра", която работи като санитарка. Тя казва, че в момента работи на две места като санитар и като завърши ще ѝ се наложи да работи на две места като медицинска сестра. Затова е решила щом си вземе дипломата да замине за Германия. И става дума за жена, която доскоро искаше да работи в България. Тя ми сподели, че би искала да си докара приличен доход, без да се съсипва от преумора.

- На Вас не ви ли е минавало през ума да грабнете куфарите?

- Винаги съм казвала, че пътят ми е хвърлен в Александровска болница, но вече с единия крак съм на Терминал 2. Ходих до една немска фирма и презентацията, която чух ме удиви - заплатата на медицинската сестра е между 2300 евро и 2700 евро. Имаш право да изработиш на седмица 35 часа, след което всеки допълнителен час работа се заплаща двойно. Подсигурява се квартира и транспорт до работата. Къде са 600 лева къде са 2600 евро?! Разликата е огромна.

ГОСТ

- Доколкото зная кандидатите трябва да владеят немски език.

- Нужно е да имат степен на владееене на езика В1 и по време на интервюто преценяват дали да те вземат. Ако те одобрят, работиш в Германия в началото като болногледач и ходиш на уроци по немски, държиш изпит и започваш работа като медицинска сестра.

- Не се ли страхувате да направите промяна след толкова години работа тук?

- Не, вече не се страхувам. Толкова години слушам само констатации и нищо не се променя. Когато започнат да затварят болници, проблемът ще стане съвсем осезаем, но вече ще бъде късно. На мен ми остана да работя още 12-13 години. Колежките около мен са горе-долу на същата възраст. Когато се пенсионираме кой ще остане след нас?! Никой! Ние сме една стара армия със стари оръдия. Преди време обучих две колежки - едната работи тук, а другата замина за Англия. Вече 12 години работи там като болногледачка. "Нямам намерение за нищо на света да се връщам в България!", ми каза тя. Идва си всяко лято да се види с приятелите и близките си. И тук искам да кажа, че дори да увеличават бройките за студенти по здравни грижи, това няма да реши въпроса, защото ние сме донори на кадри за чуждите здравни системи.

- Вие взехте участие в Националния протест на специалистите по здравни грижи, който БАПЗГ проведе на 12 май тази година. Защо дойдохте? Има много специалисти, които непрекъснато недоволстват обаче предпочетоха да прекарват съботата по-приятно, отколкото да издигнат гласа си за по-добри условия на труд и достойно заплащане за цялото съсловие.

- Мога да разбера само тези, които са били на дежурство или имат неотложен ангажимент. Останалите какви чакат - някой друг да им извоюва достойно съществуване и те да кажат: "Ох, така ми е добре!". Според мен трябва да се борим докрай, защото това има значение не само за нас, но и за пациентите, за цялото общество. Ние получихме подкрепата на Лекарския съюз, на съсловните организации на стоматолозите и фармацевтите, на пациентски организации. Всички те ни подкрепят, но

ще доведе ли това до исканите промени?! Не може една продавачка да взема 800 лева, а медицинска сестра от провинцията да получава - 500-600 лева заплата, в София - 700 лева.

Когато отговаряш за живота на толкова пациенти, напрежението е огромно. Понякога от преумора мозъкът ми изключва за части от секундата. Проверям по два-три пъти ампулите с лекарствата, за да съм сигурна, че са за точния пациент.

- Според изследвания най-често от Синдрома на прегарянето страдат медицински сестри.

- Да, тази работа амортизира и действително може да се стигне до прегаряне, ако няма клапи за отпускане на напрежението.

- Въпреки всички проблеми у нас здравните грижи са на много високо ниво, сочат данните.

- Да, защото специалистите по здравни грижи са много добре подготвени, работят съвместно и са много отговорни. Пациентите получават добра здравна грижа за сметка на нашето здраве. Поемаме болката на хората, вървим от дежурство към дежурство. Умората постепенно се натрупва. Като се прибави и стресът, под който живеем. Много колеги се разболяха.

- Според мнозина медицинската сестра раздава хапчета и слага системи. Какво още трябва да знаят те за Вашата професия?

- Те пропускат основното - здравните грижи, които полагаме за пациентите. Ние отговаряме за това пациентите да бъдат подготвени за операция, след това пък да се възстановяват по-добре, да приемат определено количество храна и течности, да се раздвижват, да ги попитаме как се чувстват и от какво имат нужда, да им помагаме в различни ситуации...

- Каква промяна според Вас трябва да се направи най-напред?

- Преди всичко трябва да променим мисленето си, да казваме проблемите на глас и да търсим заедно тяхното решение. У нас мнозина предпочитат на мрънкат и да шушукат помежду си, вместо да станат и да кажат мнението си. Според мен няма логика лечебните заведения на бъдат търговски дружества. С какво да търгуваме - с органи, с трупове...? Какво можем да произведем, за да имаме печалба?!

- Да произвеждате здраве и да го продавате.

- Това е абсурдно! Нужно е да се увеличат заплатите на специалистите по здравни грижи, което може да стане поетапно. Това би дало кураж на работещите в системата и би мотивирало младите да учат за тези професии. Ние още сме далеч от това да осигуряваме здравни грижи в кварталите като профилактика и превенция или грижа по домовете. В момента при този критичен дефицит на медицински сестри това е почти невъзможно. Много бих искала да се върне уважението на обществото към специалистите по здравни грижи, но не съм оптимист. Хората по принцип са много стресирани и изнервени и малко се съобразяват един с друг.

- Какво си казвате сутрин, когато ставате от леглото?

- Преди време се усмихвах и пълна с енергия и желание тръгвах на работа. Сега все по-често ми се случва, докато си пия кафето сутрин, да си кажа: "Ох, и днес ли съм на работа!"

- Какво Ви зарежда с позитивна енергия?

- От 5 години ходя да играя народни танци в Клуб Хоро "Веселите шопи" в читалището на кв. "Свобода". Гледам да направя всичко възможно по-неделник и четвъртък вечер да са ми свободни от 8:00 до 9:30 вечерта, за да отида да играя. За час и половина изключвам от действителността. Там общувам с много млади хора и се чувствам прекрасно.

- Кое е любимото Ви хоро?

- Абдай. Това хоро е много бързо, със сложни стъпки и ми трябваше много време, за да го науча. Винаги когато го играя се чувствам щастлива. Харесвам и Граовското хоро.

Разговора води Румяна Милева

*Електронен бюлетин на БАПЗГ,
бр. 5/2018 г.*